

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Vigesima prima cuasa. Ter septena docet vestes gestare decentes.
Quinque quæstiones XXI. causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAUSA XXI.

Rehprebyter cuiusdam ecclesia prapofituram alterius accepit, nec priorem vult relinquere: secularium quoque negotiorum procurator efficitur: clarus & fulgidus vestibus se exornans, ab Episcopo suo corripitur, relicto officio suo ad faculam iudicem habet confugium.

- 1 Primum queritur, an clericus in duabus ecclesiis possit conscribi.
- 2 Secundo, si unam voluerit relinquere, an liceat et ad aliam transire.
- 3 Tertio, an procuraciones secularium negotiorum clericis liceat suscipere.
- 4 Quarto, an claris & fulgidis vestibus eis ornari expedit.
- 5 Quinto, an ab Episcopo correpti suum officium relinquere, & ad facularem iudicem confugere valeant.

QVÆSTIO I.

In duabus ecclesiis aliquem connumerari posse, septima synodus prohibet, dicens, c. 15.

C. I. ¶ In duabus ecclesiis clericus conscribi nullo modo debet.

Clericus a ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesiis. Negotiationis enim hoc est, & turpis b luci proprium, & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum. Audiuimus enim ex ipsa Dominica c voce, quod nemo potest duobus Dominis seruire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Vnusquisq; enim secundum Apostolicam d. vocem in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in una locari ecclesia. Quæ enim per turpe lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur, aliena consistunt à Deo: ad vitæ verò huius necessitatem studia sunt diuersa. Ex his ergo, qui voluerit, acquirit corporis opportuna. Ait enim Apostolus: [Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.] Et hæc quidem in hac à Deo seruanda, i. urbe. Cæterum in villis 2, quæ foris sunt, propter inopiam hominum indulgeatur.

¶ Deo seruanda] Antea legebatur, in hac urbe seruandum. Emendatum est ex Anastasii exemplaribus: Græcè enim est, ἐν τῷ τῆ πόλεως καὶ πάλαι. Apud Iuonem est, in hac seruanda urbe.

¶ Villis] Græcè est, χωρῶν, quod latius patet. Significat eum sape regiones.

Sed duæ ecclesiæ intelliguntur ecclesiæ duarum civitatum, in quibus nullus debet conscribi.

C. II. ¶ De eodem.

Unde in Chalcedonenſi e concilio, cap. 10. statutum est.

Clericum in duarum ecclesiis civitatum eodem tempore conscribi non oportet.

Sed f e contra nonnunquam Episcopus civitatis unius, efficitur Archiepiscopus alterius civitatis, nec tamen priorem ecclesiam deserit: sed prior ecclesiæ, quasi commendata relinquitur, secunda, quasi titulata habetur.

C. III. ¶ In una ecclesia titulatus, alteram sibi commendatam potest habere.

Unde Leo IV. scribit.

¶ Vi plures ecclesias retinet, unam quidem titulata, aliam verò sub commendatione retinere debet.

a Anselm. lib. 7. cap. 98. Ivo part. 6. c. 31. b al. commoda.] c. 10. Burch. l. 2. c. 96. Ivo p. 6. c. 172. f Agitur de hac re sup. dist. 70. cap. fin. & 16. quæst. 7. per laicos.

C. IV. ¶ Duobus monasteriis unus Abbas præfisse non potest.

Sic & illud Agathensis concilii. a. cap. 57. intelligendum est.

VNum b Abbatem duobus monasteriis præfideri interdicitur.

Potesť etiam utriusque tanquam titulata: c. præfisse, sed iure specialis, non communi.

C. V. ¶ Unus Episcopus duabus præficitur ecclesiis.

Unde Gregorius lib. 2. epist. 13. seu cap. 52. ad Agnellum Episcopum.

Relatio d cleri simul & populi Tarracinenſis: non valde iustificat, ob hoc quòd de tua fraternitate bona testatur. Et quia defuncto Petro Pontifice suo, hinc cardinalem postulat constituti sacerdotem, eorum vota necessariò complenda esse prævidimus. & infra. ¶ Tota igitur mentis intentione ita lucrum animarum Deo-astro facere festinato, ut digna re merces ante eius conspectum in die tributionis inveniat. Quidquid verò de prædictæ rebus ecclesiæ, vel eius patrimonio, seu clericali ordinatione, promotione, & omnibus generaliter ad eum pertinentibus soleret, atq; canonicè ordinare, faceretq; provideris, liberam habebis (quippe ut faceret propriis) modis omnibus facultatem.

¶ Alia est sententia B. Gregorii, ac Gratiani putare videatur. Hunc enim Agnellum, qui antea fundorum erat Episcopus, quòd ea civitas ab ipse esse iustificata, Tarracina. Cardinalem constituit sacerdotem, ut in sequenti capite. De qua re notatum est sup. dist. 71. cap. fraternitatem.

¶ Tarracinenſis] Sic est emendatum ex vetustis, cum non vulgatum esset, Tarracensis gentis. In originali autem legitur Tarracina degentis.

C. VI.

¶ Illud quoque fraternitatem tuam scire necesse est, quoniam sic te prædictæ Tarracinenſis ecclesiæ cardinalem esse constitutum sacerdotem, ut & Fundensis ecclesiæ Pontifex esse non desinas, nec curam gubernationemq; eius prætereas: quia ita fraternitatem tuam læpèdictæ Tarracinenſis ecclesiæ, sicut præfati sumus, præfide præcipimus, ut antedictæ Fundensis ecclesiæ tibi iurisdictionem nullo modo subtrahamus.

¶ In vetustis codicibus hoc est conjugium superiorum, quemadmodum in ipsa epistola, & apud Anselmum.

Non enim potest utriusq; præfideri, si unquam titulata, sed non tantquam commendata, alteri verò tanquam titulata præfide videt.

QVÆSTIO II.

¶ Vi verò relicta sua ecclesia ad aliam transire valeat, nequaquam sine dimissiois litteris sui Episcopi suscipiatur.

C. I. ¶ Sine dimissiois litteris in altera ecclesia clericus non ordinetur.

Unde in sexta synodo: f, cap. 17. legitur.

¶ Quoniam diversarum ecclesiarum clerici suas, in quibus ordinati sunt, ecclesias relinquentes, ad alios concurrunt Episcopos, & ignorante i Episcopo proprio in alienis constituuntur ecclesiis, ubi contingit 2 eos sine sui examinatione permanere, præcipimus amodò, ut nullus clericorum omnino, in quocumque gradu sit, licentiam habeat sine dimissiois litteris sui Episcopi in altera constitui ecclesia. Quia verò hoc amodò non observaverit, ad opprobrium eius 3 qui ordinaverit eum, deponatur, tam ipse, quam qui eum ordinatione susceperit.

a In concil. Epasense. c. 9. b Burch. l. 2. c. 21. Ivo p. 2. cap. 10. & p. 6. c. 99. c al. titulata. d Ansel. l. 2. c. 20. Poy. l. 2. c. 10. e Ansel. ibid. f Et in 7. c. 10.

crificiis deservire, & precibus atque orationibus vacare debeant. Scriptum est enim: [*Nemo militans Deo obligat se negotiis a secularibus, ut possit placere ei, qui se probavit.] & infra. ¶ Quod Episcopi & antecessores nostri religiose considerantes, salubriter providentes censuerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam vel curam clericum nominaret: ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim apud altare Dei meretur nominari in sacerdotum prece, qui ab altari sacerdotes & ministros voluit avocare.

C. V. ¶ Non licet clericis mollitiis & secularibus rebus obligari.

Item ex eadem.

Mollitiis i, & a laqueis secularibus obligari non debent, qui divinis rebus, & spiritualibus occupati, ab ecclesia recedere, & ad terrenos & seculares actus vacare non possunt.

¶ Mollitiis] Vera lectio est, molestiis. Sed quia est mutatum capitis, non est mutatum: alia autem nonnulla & in antecedenti capite emendata sunt.

C. VI. ¶ Sacularibus negotiis clericis non alligentur.

Item ex eadem.

Hic, qui in ecclesia Domini ad f ordinationem clericam i promoventur, in nullo administratione divina avocentur, nec molestiis & negotiis secularibus alligentur 2: sed in honore sportulantium fratrum, tanquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari & sacrificiis non recedant, sed die ac nocte celestibus rebus, & spiritualibus serviant.

¶ Clericam] Restituta est vera lectio Cypriani, quam manuscripti vetustissimi codices retinent. Et lib. 2. epist. 1. bis, & l. 3. epist. 21. prope finem, in omnibus Cypriani codicibus legitur, ordinatio clerica, & epistola clerica.

¶ Alligentur] Emendatum & locupletatum est hic locus ex Originali impresso & manuscripto.

C. VII. ¶ De eodem.

Item, ut supra Cyprianus ibidem.

Sacerdotium g decretum religiose & necessarie factum servetur a nobis, simul & ceteris fratribus detur exemplum, ne quis sacerdotes & ministros Dei, altari ejus, & ecclesie vacantes, ad seculares molestias devocet. Observari enim de cetero poterit, ne ultra hoc fiat circa personam clericorum, si quod nunc factum est, fuerit vindicatum.

QUESTIO IV.

Quod vero fulgidis & claris vestibus eum ornari non liceat, in septima synodo jubetur: in qua sic statutum est, cap. 10.

C. I. ¶ Corripiantur clerici, qui unguentis, & claris vestibus, & fulgidis lasciviant.

Omnis h jactantia & ornatura corporalis a sacramento ordine aliena est. Eos ergo Episcopos, vel clericos, qui se fulgidis & claris vestibus ornant, emendari oportet. Quod si in hoc permanserint, epitimio tradantur. Similiter & eos, qui unguentis inunguntur. ¶ Quoniam vero radice amaritudinis exorta contaminatio facta est in ecclesia catholica, Christianos calumniantium hæresis i, & hi, qui hanc receperunt, non solum imaginarias i picturas abominati sunt, sed etiam omnem reverentiam repulerunt, eos, qui religiose ac pie vivunt, offendentes (ac per hoc completur in eis, quod scriptum est, k [Abominatio est peccatori Dei cultus.]) Igitur,

* 2. Tim. 2. a al. molestiis, b al. au, c Dist. 81. d Ivo p. 6. c. 394. e Ivo p. 6. c. 391. f al. ordinatione cler. i. g al. Sacerdotum.] vera lectio Ivo p. 6. c. 396. h Anst. l. 6. c. 191. Ivo p. 5. ca. 133. i al. imaginum, k Eccl. 1.

si inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus & religiosis vestibus amicti sunt, per epitimium corrigantur. ¶ A pificis enim usque temporibus omnis sacratu vir cum mediocri & vili a veste conversabatur. Omne quippe, quod non propter necessitatem suam sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodum magnus alt Basiliius b. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitate & vestimentorum. Audierant enim ex Deifona lingua, quia [Qui a mollibus vestimur, in domibus Regum sunt.]

¶ Hæresis] Cum antea legeretur, hæreticorum, sic est emendatum ex Anastasio, & Ivone, & respondet Graca vobis, dicitur; arg. ex isidoro nonnulla alia sunt restituta.

C. II. ¶ Clerici siue in itinere ambulantes, siue alibi degentes, congruis sibi vestibus utantur.

Item ex synodo sexta, cap. 27.

N ullus eorum, qui connumerantur in clero, vestimentum indecens habeat, siue in civitate degens, siue in itinere ambulans, sed stolis utatur, quæ concessæ sunt clericis. Si vero quis tale quid fecerit, per unam hebdomadam suspendatur e.

C. III. ¶ Non secularibus vestibus, sed ordinis suo convenientibus clericis utantur.

Item Zacharias Papa in synodo Romana, cap. 3.

Episcopi, Presbyteri, Diaconi, secularibus indumentis non utantur, nisi, ut condecet, tunica sacerdotali: sed neque dum ambulaverint in civitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento præsumant ambulare, præter si in itinere longo ambulaverint: quia sicut mulier orans in ecclesia non velato capite, deturpat caput suum, iuxta apostoli f vocem, ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotium suum. Quod si temerè præsumpti contra statuta agere, communionem priverit, donec, qua statuta sunt, adimplere maturet.

¶ Hæc synodus a Zacharia Papa habita extat in bibliotheca Vaticana & Regensi.

C. IV. ¶ Extra domum sine proprio ornatusacerdotum non appareant.

Item Leo Papa IV. in synodo Romana, c. 12.

Sine g ornatu sacerdotali extra domos sacerdotum apparere non convenit, ne, ut aliquis secularium, impurias patiantur: sed ea solummodo, quæ per Patres constituta videntur, observet. Contrarius denique inventus, aut definat, aut canonicæ subjaceat disciplinæ.

C. V. ¶ Careant beneficii ecclesiasticis, qui corrigi ab Episcopo continentur.

Item Innocentius Papa II. in concilio Lateranensi h, cap. 4.

P ræcipimus i, uttam Episcopi, quam clericis in stamento, in habitu corporis, Deo & hominibus placere studeant, & nec in superfluitate, scissura i, aut colore vestium, nec in tonsura intuentium (quorum forma b exemplum esse debent) offendant aspectum, sed potius quod eorum deceat sanctitatem, præ se ferant: quod i moniti ab Episcopis emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis.

¶ Hoc capitulum editum est ab Innocentio II. in concilio Lateranensi deinde ab Eugenio III. in concilio Romano est innovatum.

¶ Scissura] Hæc vox non est in concilio Innocentii, in synodo autem Eugenio in Exemplaris Gallico legitur scissura. In Vaticano autem, scissuræ: & in nonnullis Gratiani vetustis exemplaribus scissuræ.

a ἱερατικῶν. b In reg. becc. c. 49. c al. summatum. d Math. 23. e a Poes. d. 2. id est segregetur. f 1. Cor. 11. g Anst. l. 7. cap. 167. Ivo p. 13. cap. 1. h Et conc. Eugenio III. c. 1. i Pamm. l. 1. c. 190.

QVÆSTIO V.

Sum vero Episcopum relinquere, & ab officio suo discedere, atq. ad facularem iudicem confugere nulli licet.

C. I. *¶* Clericus ad iudicem facularem confugiens de communione ecclesie depellatur.

Unde in Agathensi concilio, c. 8. legitur.

Placuit, ut clericus, si relicto officio suo propter distinctionem ad facularem iudicem, i. fortasse confugerit, & is, ad quem recurrit, solatio ei defensionis impenderit, cum eodem de ecclesie communione pellatur.

¶ Iudicem] Sic recentioribus conciliorum Colonienfibus edumibus; sed a veterioribus, & codicibus Vaticanis, & capitulari adest vox ista.

C. II. *¶* Presbyter vel Diaconus ab Episcopo depositus Imperatorem non adeat.

Item ex concilio Antiocheno, b. cap. 12.

Si quis a proprio Episcopo depositus Presbyter vel Diaconus, aut etiam si a synodo quilibet Episcopus fuerit exautoratus, molestiam Imperialibus auribus inferre non presumat, sed ad majorem Episcoporum synodum sese convertat, & quæ se putat habere iusta, in eorum concilio allegat, atque ab his de se expectet, quæ fuerit deprompta sententia. Quod si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere, sed importunus fuerit Imperatori, huiusmodi nullam veniam habeat, neque locum ullius assertionis suæ, nec spem recipiendi gradus habeat in futurum.

C. III. *¶* Non defensetur ab aliquo, qui Episcoporum iudicio damnatur.

Item ex concilio Carthaginensi V. cap. 2.

Si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio Episcoporum pro quocunque crimine fuerit damnatus, non liceat cum sine ab ecclesiis, quibus praefuit, sive a quolibet homine defensari: interposita poena damni pecunie, atque honoris; quo nec atatem, nec sexum excusantur esse praecipimus.

C. IV. *¶* Communione privetur, qui ecclesiastica disciplina regulam suam dispendere presumit.

Item ex concilio Arelatenfensi, cap. 2.

Si forte aliquis clericorum regulam disciplinae ecclesiasticae subterfugiens fuerit evagatus, quicunque eum susceperit, & non solum Pontifici suo non reconciliaverit, sed magis defendere presumpserit, ecclesie communione privetur.

C. V. *¶* Spe reconciliationis caveat, qui ab Episcopis condemnatus Imperatorem adierit.

Item ex concilio Martini Papæ 2. cap. 31.

Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus excommunicatus, in concilio iniuste se queritur condemnatum, ad majorem i. Episcoporum synodum revertatur, & eorum inquisitionem, & iudicium expectans, si quas se iustas causas habere putat, illis exponat. Si autem contempserit, & importans se palatio, aures Principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit pervenire, neque spem futuræ reconciliationis habebit.

¶ Majorem] Antea legebatur, majorum Episcoporum concilium. Emendatum est ex codice Lucensi regio, quoniam emendat cum Codice Antiocheno sup. ea si qui a proprio, unde videtur sompnio.

a In Cap. 2. 2. 2. **b** Et in Aquiligran. c. 74. **c** Bur. L. 2. 10. 1. 1. 2. **d** Denis. 1. 1. 4. **e** In Capitulis synod. Graec. Mar. Bracar. c. 21. **f** Concord. supra. cap. si qui a proprio. **g** al. importunus palatio.

C. VI. *¶* Episcoporum causa coram Principibus examinari non debent.

Item Gregorius Constantina Augustæ, lib. 4. epist. 14.

Si a Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei despiciant, & contra me refugium ad faculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto, & si ad me diu venire distulerint, exercere in eos a distinctionem canonicam nullo modo cessabo.

¶ In vulgatis & plerisque manuscriptis legitur, Constantino Augusto. Emendatum est ex uno versuto Gratiani, & altero epistoliarum B. Gregorii: licet in editionibus illarum sit, Constantina Augustæ. Nam vocem Mauriti Imperatoris, ad quam scribit B. Gregorius, Constantinam vocatam esse testantur Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, & Anastasius bibliothecarius: & Ioannes Diaconus in vita B. Gregorii 1. 3. numer. 1. referens epistolam, ex qua sumptum est hoc caput, Constantina Augustæ scriptam asserit.

CAUSA XXII.

Vidam Episcopus iuravit falsum, quod putabat verum: qua comperto, Archidiaconus eius iuravit se nunquam praeserturum ei obedientiam. Compellitur Archidiaconus ab Episcopo ad exhibendam sibi consuetam reverentiam. Accusatur Episcopus de duplici perjurio, & de eo, quod falsum iuravit, & qua Archidiaconum ad pejerandum compellit.

- 1. Primo queritur, an iuramentum sit praestandum, an non.
- 2. Secundo, si sit perjurus, qui iuravit falsum, quod putabat verum.
- 3. Tertio, si licuit Archidiacono denegare Episcopo consuetam obedientiam.
- 4. Quarto, si constiterit esse illicitum quod iuravit Archidiaconus, an sit servandum.
- 5. Quinto, si constiterit illud servandum esse, an Episcopus sit reus perjurii, qui contra iuramentum Archidiaconum suum ire compellit.

QVÆSTIO I.

Quod iuramentum praestandum non sit, auctoritate Canonica scriptura probatur. At enim Christus in evangelio discipulis, dicit [Sit sermo vester, EST, EST, non non: quod autem amplius est, a malo est.] Item Iacobus c. 5. epistola [Ante omnia fratres mei nolite iurare omnino.] Utraque auctoritate iuramentum prohibetur praestare. Sed aliud est ad iuramentum sponte accedere, aliud, vel ad praestandum incontinentiam suam, vel ad pacis foedera confirmanda, vel ad persuadendum auctoribus, quando pigri sunt credere, quod eis utile est iuramentum offerre. Primum prohibetur, secundum conceditur. Non enim iurare omnino peccatum est.

C. I. *¶* Iuramentum pro sâdere pacis est faciendum.

Unde in concilio Toletano VIII. c. 2. legitur.

Omne si quod in pacis foedera venit, tunc solidius subsistit, cum iuramenti hoc interpositio roborat. Sed & omne quod amicorum animos conciliat, tunc fidelius & durat, cum eos sacramenti vincula ligant. Omne etiam quod testibus b. stipulatur, tunc verius constat, cum id adjectio iurationis affirmat. Quod si & testis r.

a Ioan. Diac. 1. 2. c. 51. **b** al. distulerit. orig. c. 27. c. 1. orig. **d** Matt. 5. **e** Iac. 5. **f** Ivo p. 12. c. 2. **g** al. fixius. **h** al. testu.